

Хорошилов Олег Юрійович

Естетика архітектури в творенні політичних спільнот: емоції, стиль, інтеграція

УДК 32.019.51:316.614.034-044.247
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020-2-101-108>

Хорошилов Олег Юрійович
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна

У статті висвітлюється досвід використання естетики архітектури в комплексі методів інтеграції політичних спільнот. Актуальність обраної тематики обґрунтовується суперечностями процесів реінтеграції і ресоціалізації, які відбуваються в межах української політичної спільноти, та контроверсійністю реакцій різних груп населення на них.

Метою дослідження виступає розкриття потенціалу впливу архітектурних рішень урядових будівель та їх ансамблів на формування емоційних матриць членів політичної спільноти, надійність трансляції меседжів влади на учасників політичної взаємодії. Процес національного будівництва інтерпретований як творення «уявленої спільноти», яка базується на колективних зразках сприйняття та пояснення соціальної дійсності.

Дослідження виконано в межах методології політичного конструктивізму та відповідає тренду «емоційного повороту» в сучасному суспільствознавстві. Міждисциплінарний характер дослідження забезпечується застосуванням даних культурології, соціальної психології, теорії архітектури, семіотики тощо.

Естетичні композиції урядових будівель інтерпретовані як потужний канал передачі інформації від еліти до підлеглих і дієвий засіб соціалізації членів політичної спільноти. Обґрунтовується теза про слушність тлумачення символізму архітектури урядових будівель як різновиду політичного тексту. Цілеспрямоване використання естетики архітектури віднесено автором статті до розряду м'яких технологій спільнотної інтеграції, котрі забезпечують легітимацію влади правлячої еліти та стандартизацію поведінкових реакцій учасників соціальної взаємодії. Апробовано та доведено перспективність використання методики кіберспостереження, як одного із засобів набуття емпіричного матеріалу та верифікації теоретичних постулатів із проблематики дослідження. Виявлені позитиви та недоліки застосування методики кіберетнографії у здійсненні case-studies у сфері політичних наук.

Висвітлено досвід використання естетики урядових будівель елітою США з метою соціалізації нових поколінь як на рівні окремих суб'єктів федерації, так і на загальнонаціональному рівні загалом. Зазначено, що естетичні складники урядових будівель використовуються правлячими колами як засоби для формування картини спільного минулого та ствердження колективної системи цінностей.

Виявлені специфічні риси процесу реконцептуалізації політичної спільноти в сучасній Україні. Автор звертає увагу на наявність різних моделей історичної пам'яті у країні. Запропоновані напрями корегування змісту політики ресоціалізації та реінтеграції громадян, здійснюваної у країні, з використанням естетичного інструментарію архітектури. Аргументовано, що прийняття естетичної концепції (ре)соціалізації членів політичної спільноти, ґрунтованої на ідеях секулярного республіканізму, є прийнятною для таких кризових спільнот, як українська.

Ключові слова: політичні спільноти, політична естетика, архітектура, емоції, ідентичність, інтеграція, стиль.

Вступ. Політична наука в намаганні виявити шляхи формування соціальних спільнот оперує пояснювальними системами, які претендують на статус метатеорій. Значна частина з них обґрунтовує природність колективних форм ідентичності. Однак не можна заперечувати й авторський унесок статусних акторів, зроблений у визначення спільних культурних норм і практик. Остання теза, засаднича для напряму конструктивізму, акцентує увагу на суб'єктності та суб'єктивності процесу культурута соціогенезу. Вона дозволяє розкрити і третій його вимір – політогенез у технологічному аспекті. Конструктивісти збагачують інструментарій процесу творення спільнот шляхом збагаченням його витворами високої та популярної культури. Під цим кутом зору «артефакти» культури виступають як засоби визначення колективної ідентичності, канали трансляції інформації про конвенційні соціальні практики та моделі поведінки членів спільноти.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження досвіду використання естетики і, відповідно, експресії архітектури політичними елітами у процесах консолідації соціальних спільнот. Досягнення мети здійснюється завдяки реалізації таких завдань: визначення ступеню впливу естетики архітектури урядових будівель на емоції членів політичної спільноти; висвітлення досвіду еліти США з використання естетичного інструментарію архітектури задля соціалізації громадян; виявлення специфіки процесів естетичної реінтерпретації вітчизняної політичної спільноти тощо. Поставлена мета відповідає тренду «емоційного повороту» в суспільствознавстві, учасники якого зайняті дослідженням людських колективів через виявлення глибокого взаємозв'язку між їх моральними й нормативними імперативами, з одного боку, та афектами – з іншого [5, с. 39].

Для конкретизації ролі емоційного чинника спільнотогенезу важливим є концепт «емоційна матриця», проаналізований А. Зоріним. Визначаючи «емоційні матриці» як публічні образи відчуження, автор пов'язує їх формування із життєвим досвідом соціального актора. На емпіричному матеріалі Росії кінця XVIII – початку XX ст. дослідник демонструє роль літератури та театру у визначенні емоційного репертуару соціально-активних груп російського суспільства. А. Зорін констатує політичну сутність матричної стандартизації емоцій: спільні поведінкові реакції людей є ресурсом впливу та контролю з боку владних кіл [6, с.17–35].

Цілком зрозуміло, що вплив високої культури (літератури та театру) не є всеохопним: у єдиному політичному просторі завжди присутні соціальні групи, емоційні матриці яких формуються іншими засобами та з інших джерел. Суттєві суперечності приписів конкурентних емоційних спільнот, до яких належать індивіди, фізично локалізовані в межах одного політичного простору, можуть спровокувати широкомасштабний громадянський конфлікт. З іншого боку, навіть конфліктна взаємодія різних емоційних спільнот не завжди означає, що в їхньому змісті нема спільних «точок дотику» для подолання конфлікту або переведення його до латентного стану. Потенційними «точками дотику» можуть постати: патріотизм під час зовнішньої агресії, спільна релігія, етнічна культура населення країни тощо. Саме тому, використовуючи мистецтво у творенні політичних спільнот, панівні еліти змушені сполучати в офіційній стилістиці мотиви й сюжети високої й етнічної культури.

Постає питання, який саме «артефакт» культури здатний нівелювати особливості соціального розшарування у процесі творення політичної спільноти. Лише те породження культури, яке оформлює її простір, забезпечує інфраструктуру і створює «друге середовище» життя людей – архітектура.

Включення архітектури до проблемного поля конструктивістських досліджень дає можливість переконливо пояснити як психолого-теоретичний, так і практично-прикладний складники творення спільнот. Емоційні матриці формуються та реформуються на перетині внутрішніх спонукань індивідів (мешканців «другого середовища») та зовнішніх стимулів, які комплексно забезпечуються як окремими елементами цього середовища (ідеологічно-навантажені споруди та їх ансамблі), так і самим ним загалом (міські простори) [5, с. 38–39]. У процесі реалізації «антропологічного проєкту» панівних класів, архітектура створює певні соціальні парадигми, кожна з яких затверджує конвенційну концепцію «людини», «суспільства», «міста» та визначає специфіку соціальної комунікації у трикутнику «влада–архітектор–місцева спільнота» [7, с. 32–34].

Коло «тотальної архітектури» (в термінах В. Гропіуса) забезпечує бажане з т. з. влади змістовне наповнення її політико-естетичного меседжу та систематичність його відтворення серед мешканців міських просторів. Цей факт, зі свого боку, дозволяє політичним проєктантам перетинати кордони різних міських субкультур із їхніми партикулярними когнітивними режимами та створювати емоційну спільноту громадян [1; 4, с. 12]. Водночас, як влада використовує площі фасадів будівель та простір їх інтер'єрів для стимулювання необхідних емоцій підлеглих, опозиція намагається перехопити цей канал невербальної комунікації. Відтак міські простори наповнюються різноманітними графіті, несанкціонованими муралами, неофіційними об'єктами альтернативної комеморації тощо [9, с.367].

Методи дослідження. Другою фазою, після визначення об'єкта дослідження, виступає вибір засобів отримання інформації про нього. Ураховуючи той факт, що ідеологічно навантажені споруди не лише концентруються у столиці, але й розміщуються владою на всій території конкретної політичної спільноти, перед дослідником постає питання про адекватну методику збору емпіричного матеріалу. Перспективною у плані вирішення нього виступає нова сфера суспільствознавчих студій – кіберетнографія, яка відкриває технологічні перспективи для дослідження он-лайн та оффлайн-явищ, практик та феноменів. Ідеться про модернізацію методу спостереження, коли інфраструктура глобальної мережі виступає як засіб для вивчення тих проявів соціального життя, які цікавлять дослідника. Віртуальний простір – це база даних візуальних образів та мультимедійних матеріалів, придатних для узагальнення та інтерпретації. Кіберспостереження дає змогу радикально скоротити витрати для отримання інформації, продуктивно поєднати та примирити традиційну (спостереження) та новаторську (власне – кіберетнографія) методику суспільствознавства. Воно уможливляє доступ до широкомасштабного дослідницького поля без безпосередньої фізичної присутності в ньому вченого [3, с. 24].

Варто зазначити, що сама техніка реалізації кіберспостереження (перехід за посиланнями, вказаними інтернет-адресами) повною мірою відповідає вимозі верифікації, яка висувається до будь-якого дослідження, яке претендує на статус науковості.

У контексті проблематики статті використання кіберспостереження передбачає обрання у ролі семантичних одиниць ідеологічно-навантажених будівель (естетику їх архітектурних рішень) із подальшим кількісним опрацюванням та узагальненням набутої інформації. До «слабких місць» запропонованої методики необхідно віднести такі:

1. Скептичне ставлення академічного середовища до статусу різноманітних інтернет-ресурсів

та «відкритих джерел». Висловлюються сумніви щодо можливості верифікації таких даних. Указане зауваження все ж не означає відмови від використання технічного інструментарію інтернету для отримання емпіричного матеріалу, яким у разі поданого дослідження виступають візуальні образи архітектурних рішень «будівель влади». Інтерпретації піддається саме візуальний матеріал з офіційних сайтів урядових структур, а відкриті джерела використовуються лише як відправна платформа для подальших наукових пошуків.

2. Обмежена можливість вивчення інтер'єрів будівель влади. Це пояснюється їхнім статусом (значна частина досліджуваних будівель досі експлуатується за безпосереднім призначенням та є режимними об'єктами). Крім того, підбір світлин у фотогалереях та маршрутів віртуальних турів має на собі відбиток суб'єктивного вибору адміністратора сайту та/або його замовника. Зовнішній спостерігач змушений аналізувати матеріали, які вже були відібрані за нього. Це частково компенсується тим, що вказана «нестерильність» аналізованих матеріалів підкреслює зміст естетичного меседжу влади, що і собі допомагає досліднику правильно інтерпретувати її культурний код.

3. Технічні проблеми, пов'язані з роботою ресурсів глобальної мережі (неробочі посилання),

а також із політикою безпеки урядових структур. Остання може призводити до відмови в доступі досліднику, IP-адреса комп'ютера якого належить до «потенційно-небезпечних» регіонів. Згадані «слабкі місця» методики компенсуються як самим «ресурсним полем» інтернету (альтернативні посилання), так і сучасними технічними засобами обходу блокування.

Результати. Методика кіберспостереження була апробована в межах дослідження досвіду використання американськими елітами естетики архітектури урядових будівель із метою політичної соціалізації громадян. Об'єктом дослідження були обрані капітолії штатів США як притаманний для всіх суб'єктів федерації тип урядової будівлі. Кластерами аналізу виступали стилі архітектурних рішень екстер'єрів та інтер'єрів будівель капітоліїв. Символізм будівель інтерпретувався автором розділу в дусі методології Ч. Дженкса – як соціальний текст, котрий містить певні політичні меседжі своїм «споживачам» – членам місцевої громади та відвідувачам з інших штатів/країн [2]. Ресурсом отримання інформації стали офіційні вебсторінки капітоліїв (фотогалереї, віртуальні екскурсії), а також асоційовані сервіси на зразок віртуальних екскурсій сервісу Google-Map (див. табл. 1).

Таблиця 1

Естетика Капітоліїв США

№п	Локація, рік введення до експлуатації	Фотогалерея /Віртуальна екскурсія
Неокласицизм		
1	Капітолій США (United States Capitol), округ Колумбія, 1800	https://www.visitthecapitol.gov/
2	Айдахо (Idaho State Capitol), м. Бойсе, 1912	https://www.archinform.net/projekte/19367.htm
3	Айова (Iowa State Capitol), м. Де-Мойн, 1886	https://www.legis.iowa.gov/resources/tourCapitol/pictorial/virtual
4	Алабама (Alabama State Capitol), м. Монтгомері, 1851	https://web.archive.org/web/20110308055716/http://www.preserveala.org/capitol.aspx?sm=g_b%20website
5	Аризона (Arizona State Capitol), м. Фінікс, 1900	https://azlibrary.gov/branches/arizona-capitol-museum/visit-arizona-capitol
6	Арканзас (Arkansas State Capitol), м. Літл-Рок, 1915	https://www.sos.arkansas.gov/state-capitol/state-capitol-tour-information/
7	Вайомінг (Wyoming State Capitol), м. Шайєн, 1890	http://landmarkhunter.com/171530-wyoming-state-capitol-and-grounds/
8	Вашингтон (Washington State Capitol), м. Олімпія, 1928	https://www.des.wa.gov/services/facilities-leasing/capitol-campus/buildings/legislative-building/capitol-facts-history
9	Вермонт (Vermont State House), м. Монтпілієр, 1836	https://www.google.com/maps/@44.2624832,-72.5804686,2a,75y,17.98h,93.23t/data=!3m!1e1!3m!1sx2GuzXlgeVsdRT0yWzy62cA!2e0!7i13312!8i6656
10	Вірґінія (Virginia State Capitol), м. Ричмонд, 1788	https://interactive.wttw.com/tenbuildings/virginia-state-capitol
11	Вісконсін (Wisconsin State Capitol), м. Медісон, 1917	https://capitol.wisconsin.gov/
12	Джорджія (Georgia State Capitol), м. Атланта, 1889	https://westvirginialegislature.zenfolio.com/
13	Західна Вірґінія (West Virginia State Capitol), м. Чарлстон, 1932	http://www.ilstatehouse.com/index.htm
14	Іллінойс (Illinois State Capitol), м. Спринґфілд, 1887	https://www.in.gov/idoa/2439.htm
15	Індіана (Indiana Statehouse), м. Індіанаполіс, 1888	http://capitolmuseum.ca.gov/index.php/the-museum/virtual-tours

№п	Локація, рік введення до експлуатації	Фотогалерея /Віртуальна екскурсія
16	Каліфорнія (California State Capitol), м. Сакраменто, 1874	https://poly.google.com/view/4PVr6sD7p_D
17	Канзас (Kansas State Capitol), м. Топіка, 1906	https://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g39426-d4012362-i138471654-New_Capitol_Building-Frankfort_Kentucky.html
18	Кентуккі (Kentucky State Capitol), м. Франкфорт, 1910	https://www.tripadvisor.ru/Attraction_Review-g33388-d128648-Reviews-Colorado_State_Capitol-Denver_Colorado.html#photos;aggregationId=101&albumid=101&filter=7&ff=220665959
19	Колорадо (Colorado State Capitol), м. Денвер, 1907	https://westvirginialegisature.zenfolio.com/
20	Массачусетс (Massachusetts State House), м. Бостон, 1798	https://malegisature.gov/VirtualTour
21	Міннесота (Minnesota State Capitol), м. Сент-Пол, 1905	http://www.mnhs.org/capitol/learn/architecture
22	Міссісіпі (Mississippi State Capitol), м. Джексон, 1903	http://www.legislature.ms.gov/about-the-capitol/
23	Міссурі (Missouri State Capitol), м. Джефферсон-Сіті, 1917	http://www.mo.gov/symbol/capitol
24	Мічіган (Michigan State Capitol), м. Лансінг, 1878	http://www.capitol.michigan.gov/Tours
25	Монтана (Montana State Capitol), м. Хелена, 1912	http://www.helenahistory.org/views_of_the_capitol.htm
26	Мен (Maine State House), м. Огаста, 1911	http://legislature.maine.gov/lto/security-screening/9120
27	Невада (Nevada State Capitol), м. Карсон-Сіті, 1871	https://www.carson.org/residents/history/nevada-state-capitol
28	Нью-Гепшир (New Hampshire State House), м. Конкорд, 1818	http://inneract3d.com/api/spin-tours/statehouseNH#!
29	Нью-Джерсі (New Jersey State House), м. Трентон, 1792	https://njstatehousetours.org/tour/index.php/building-history/
30	Огайо (Ohio Statehouse), м. Колумбус, 1861	www.ohiostatehouse.org
31	Оклахома (Oklahoma State Capitol), м. Оклахома-Сіті, 1917	https://www.okhistory.org/research/capitol100
32	Пенсильванія (Pennsylvania State Capitol), м. Гаррісберг, 1906	http://www.pacapitol.com/video-tours/
33	Род-Айленд (Rhode Island State House), м. Провіденс, 1904	https://www.sos.ri.gov/divisions/civics-and-education/ri-state-house
34	Північна Кароліна (North Carolina State Capitol), м. Ролі, 1840	https://www.visitraleigh.com/listing/north-carolina-state-capitol/60239/ https://www.ncpedia.org/state-capitol
35	Теннессі (Tennessee State Capitol), м. Нешвілл, 1859	https://www.google.com/maps/place/Капитолий+штата+Теннессі/@36.1659222,-86.7842369,3a,75y,90t/data=!3m!1e2!3m!1sAF1QipOyANI9GpaUOSNQS1fgJg_pO5slcF-eFE2u5mc!2e10!3e12!6shhttps:%2F%2F5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipOyANI9GpaUOSNQS1fgJg_pO5slcF-eFE2u5mc%3Dw203-h270-k-no!7i3024!8i4032!4m1!1m1!1m1!1m1!1d-86.7842311!2d36.1696234!1m!1m1!1s0x88646658068cc7b3:0x116b0880bc8a8efe!2stennessee+state+capitol+building!2m!1d-86.7842275!2d36.1657985!3m!1s0x88646658068cc7b3:0x116b0880bc8a8efe!8m!3d36.1659222!4d-86.7842369
36	Техас (Texas State Capitol), м. Остін, 1888	https://tspb.texas.gov/prop/tc/tc-history/index.html
37	Флоріда (Florida State Capitol), м. Таллахассі, 1845	http://flhistoriccapitol.gov/Pages/VirtualTours/VideoTour.aspx
38	Південна Дакота (South Dakota State Capitol), м. Пірр, 1911	https://web.archive.org/web/20101027224450/http://www.state.sd.us/state/capitol/capitol/tour/begin.htm
39	Південна Кароліна (South Carolina State House), м. Колумбія, 1865	https://discoversouthcarolina.com/products/28499 https://www.youtube.com/watch?v=9claVT_vKY0&feature=youtu.be
40	Юта (Utah State Capitol), м. Солт-Лейк-Сіті, 1916	https://www.utah.gov/capitol-tour/
Ар-деко		
1	Аляска (Alaska State Capitol), м. Джуно, 1931	https://www.alaska.org/detail/alaska-state-capitol-building
2	Луїзіана (Louisiana State Capitol), м. Батон-Руж, 1932	https://web.archive.org/web/20071201182355/http://www.crt.state.la.us/tourism/capitol/capitol.htm

№п	Локація, рік введення до експлуатації	Фотогалерея /Віртуальна екскурсія
3	Небраска (Nebraska State Capitol), м. Лінкольн, 1932	https://capitol.nebraska.gov/building/
4	Орегон (Oregon State Capitol), м. Сейлем, 1935	www.oregonlegislature.gov > capitolhistory.
5	Північна Дакота (North Dakota State Capitol), м. Бисмарк, 1924	https://www.nd.gov/omb/public/state-capitol-information/walking-routes
(Нео)георгіанський (колоніальний) стиль		
1	Делавер (Delaware Legislative Hall), м. Довер, 1933	http://tour.legis.delaware.gov/VirtualTour/Tour/3
2	Меріленд (Maryland State House), м. Аннаполіс, 1779	https://msa.maryland.gov/msa/mdstatehouse/html/virtual_tour_main.html
Національні архітектурні стилі		
1	Гаваї (Hawaii State Capitol), м. Гонолулу, 1969	https://capitol.wisconsin.gov/
2	Нью-Мексико (New Mexico State Capitol), м. Санта-Фе, 1966	http://nmartmuseum.org/art/online-exhibitions
Неоготика		
1	Коннектикут (Connecticut State Capitol), м. Хартфорд, 1879	https://www.ctvisit.com/listings/state-capitol-legislative-office-building
Неороманський ренесанс		
1	Нью-Йорк (New York State Capitol), м. Олбані, 1899	https://empirestateplaza.ny.gov/tours/new-york-state-capitol

Джерело: 10

Результати дослідження виявили наступні закономірності. Домінуючим архітектурним стилем будівель капітолів США виступає неокласицизм – 40 одиниць (78%). Капітолії цієї групи вводились до експлуатації в період з кінця XVIII до першого десятиліття XX століття. Прикметною рисою будівель цієї групи є наявність алюзій на відомі споруди континентальної Європи часів Класики, Ренесансу, французького ампіру. Продиктовані загальностилістичними особливостями неокласицизму, ці алюзії підкреслювали також і наявність певних примордіальних коренів у конструйованій наново американської політичної спільноти (див. табл. 1). Неокласицизм, як спільна риса естетики урядових будівель цієї групи, висловлює й наочно пропагує прихильність правлячих груп до «афінської формули» організації життя демократичного полісу/штату (влада небагатьох, які відповідають освітньому, майновому та іншим цензам). Цей стиль викриває острах «батьків-засновників» перед «русоїстською формулою» масової демократії [12].

На другому місці знаходиться група капітолів, архітектурні рішення яких належать до Ар-деко, – 5 одиниць (10%). Зведені в період із 1924 до 1935 р., ці споруди відображали нові впливи у світовій та американській культурі. Автори капітолів цієї групи сміливо впроваджують в архітектуру урядових структур «прозаїчні» матеріали (бетон, цегла) та експериментують із концепцією «урядової башти», яка завдяки чітким та симетричним лініям фасаду, тематичній орнаменталістиці та багатству інтер'єрних рішень створює почуття порядку, раціональності та добробуту у споживачів владних послуг. У своїх естетичних меседжах до спільноти штату ці будівлі намагаються пере-

дати дух технократизму. Спробами політичних проєктантів знайти та використовувати в легітимації своєї влади комунітарне «типове» зумовлена поява в естетиці капітолів зазначеної групи «місцевих мотивів» (фрески, медальйони, килими тощо), які розповідають про специфіку населення штату. Загальноамериканська політична ідентичність, зокрема концепція богообраності нового народу, передається через алегоричні зображення на фасадах башт капітолів (див. табл. 1).

Два капітолія (3%) належать до неогеоргіанського (колоніального) стилю. Естетика цієї групи відсилає відвідувачів до коренів нації, пов'язана з «батьками-засновниками» та боротьбою за незалежність. Із погляду автора статті, капітолії цієї групи, відрізняючись своєю естетикою від споруд першої групи, все ж змістовно пов'язані з нею. Вони м'яко нагадують «споживачам» своєї концепції про ранню історію колоній, зберігаючи в колективній пам'яті згадки про старовинні витоки спільної ідентичності (див. табл. 1).

Два капітолія (3%) побудовані в національних архітектурних стилях. Уведені до експлуатації у другій половині – наприкінці 1960-х рр., вони своєю естетикою свідчать про процеси десегрегації, рух за громадянські права, вказують на етноконтактний характер територій, включених до кордонів політичних одиниць. Наявність етнічних елементів в архітектурі ідеологічно-навантажених «будівель влади» забезпечує їй належний рівень інтеграції до культурного контексту свого локалітету та регіону загалом (див. табл. 1). Естетика інтер'єрів та екстер'єрів капітолів демонструє остаточну відмову правлячих класів країни від концепції англоконформізму й перенесення акцентів внутрішньої політики на полікультурність.

По одному із капітоліїв належать до неоготики вікторіанської доби (1%) та неороманського ренесансу (1%). Підкреслюючи своєю естетикою культурні зв'язки з континентальною Європою, архітектурні рішення цих споруд помітно відрізняються від стилістики інших кластерів аналізу (див. табл. 1). Важливо зазначити, що поширення неоготичного стилю у США було обмежено тривалий період загалом негативним ставленням політичного класу до зайвого духовного впливу колишньої метрополії та реалізовувалось переважно в естетиці неурядових структур.

Усі без винятку капітолії штатів є своєрідними літописами політичної історії країни. Усвідомлюючи це, місцеві еліти відкривають внутрішні простори урядових будівель для шкільних екскурсій, унаслідок чого кожна нова група відвідувачів цих ідеологічно навантажених будівель засвоює на емоційному рівні бажаний для еліти «пакет ідей». Зокрема, поширеним складником багатьох із капітоліїв є так звані «зали прапорів», у яких розміщені стяги підрозділів армії США, починаючи від Громадянської війни до війни у В'єтнамі. Екстер'єри та інтер'єри композиції капітоліїв різних штатів, виступаючи важливими засобами політичної соціалізації членів місцевих спільнот, містять у собі чіткі посилання на «шви націєбудування» (рух аболіціоністів, Громадянську війну, Реконструкцію Півдня, десегрегацію тощо). Уряди штатів роблять усе, щоб зберегти фізичне існування та статусний вплив капітоліїв. Останнє завдання вирішується, зокрема, через законодавче закріплення статусу домінанти забудови.

Екстраполюючи отримані дані на українські реалії, необхідно акцентувати на тому, що формування емоційної спільноти українського суспільства потенційно здатне відбуватись з активним залученням естетичного інструментарію архітектури. Естетична концепція здійснюваних культурних перетворень має враховувати складний ціннісно-емоційний «ландшафт» суспільства та пом'якшувати той конфлікт інтерпретацій минулого, який проявляється в політичному процесі країни. Але для реалізації цієї соціальної анестезії та з метою творення нових культурних матриць вітчизняної «уявленої спільноти» всебічна експлуатація офіційним дискурсом лише концепту «Європи» є недостатньою. Не менш важливим завданням є змістовна конкретизація проекту «Україна», який реалізується в межах нашого політичного простору. Драматичний перебіг процесу декомунізації свідчить про обмеженість альтернатив, котрі пропонуються «сталінському ампіру» й соціалістичному реалізму в політико-естетичних рішеннях нових ідеологічно навантажених об'єктів. Випадки спорудження нових будівель влади на місці знесених пам'яток минулої епохи є поодинокими. Своєрідним трендом виступає продо-

вження експлуатації старих об'єктів із повною або частковою деконструкцією радянської політичної символіки.

Другим трендом естетичного виробництва правлячих кіл країни є його ретроспективність. Вона значно полегшує пошук змісту «естетичного меседжу» влади своїм співгромадянам, адже ґрунтується на своєрідному методі інтелектуальної археології та дозволяє заощаджувати на інноваціях під час концептуалізації проекту української політичної спільноти. Обрана стратегія знаходить відгук серед різних субкультур українського суспільства, ціннісний код яких був сформований видатними подіями минулого, але в кожній з них – свого. Ефект набуває статусу синдрому у спільноті, в якій тривалий час відтворюються різноманітні катаклізми, зростають «поточні» страхи, внаслідок чого соціальне щастя все більше вбачається лише в минулому [8, с. 20]. Така негативна динаміка соціальних сподівань та афектів добре усвідомлюється і владою, й опозицією та стимулює їх до експлуатації ретроспективних культурних кодів. Через те невизначеність автентичної концепції «українського (пост)модерна» активно компенсується ерзатцем «козацького бароко» або формами естетичної гібридизації сталінського ампіру (в архітектурних рішеннях будівель влади) та політичного символізму часів незалежності.

Рецептом подолання цієї вади реконцептуалізації політичної спільноти в Україні, зумовленої пострадянською природою еліти й соціуму, є досвід Грузії. Наявність політичної волі стимулювала реалізацію проєктів адміністративних будівель (будинки Юстиції, МВС, Парламенту) з алюзіями на чистоту та прозорість [11]. Архітекторами був зроблений радикальний вихід за межі традиційної естетичної фабули будівель влади на користь постмодерних стилістичних рішень, зокрема біоніки. У міські ландшафти, на фоні старих архітектурних ансамблів були вписані будівлі, архітектоніка яких виразно відрізняється красою криволінійних форм, екологічністю та прозорістю матеріалів. Новаторський характер постмодерних будівель влади проявляється й у концептуальній свободі від старого культурного (зокрема конфліктного) контексту, трансляції на членів спільноти ідей сучасності, транспарентності, громадянської рівності.

Висновки. Загальним висновком із результатів дослідження є визнання доцільності включення естетично-експресивного інструментарію архітектури до сфери конструктивістських досліджень процесу творення політичних спільнот. Адекватне проникнення до комплексної природи досліджуваного явища забезпечується використанням новаторської методики кіберпостереження із залученням методів із суміжних наук.

Аналіз практичного застосування естетичного інструментарію архітектури у справі (ре)консолідації політичної спільноти на прикладі досвіду еліти США доводить його високу ефективність у процесі соціалізації нових членів політиці.

Прийняття естетичної концепції (ре)соціалізації членів політичної спільноти, ґрунтованої на ідеях секулярного республіканізму, є багатообіцяючою для таких кризових спільнот, як українська. Прийняття подібної естетичної концепції є вибором еліти модернізаторів. Він дає можливість висловити спільнотну унікальність завдяки непересічним архітектурним рішенням та вписатись до культурного контексту сучасності шляхом використання передових ідей та технологій. Згадана унікальність нових будівель влади, з одного боку, та відповідність їх архітектурних рішень світовим трендам – з іншого, задовольнятимуть запит членів національної спільноти на чіткі культурні коди групової належності та забезпечуватимуть належний рівень узгодженості їхнього естетичного репертуару характеристикам більш широкого – європейського цивілізаційного загалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гропиус В. Круг тотальной архитектуры. Москва, 2017. 208 с.
2. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма. Москва, 1985. 138 с.
3. Дудина В. От паноптикона к панспектрону: цифровые данные и трансформация режимов наблюдения. *Социологические исследования*. 2018. №11. С.17–26.
4. Замятин Д. Постгород: воображаемые картографии и политики сопостранственности. *Социологическое обозрение*. 2019. Т. 18. № 1. С.9–35.
5. Злобина О. Ланцюги розчарувань: сучасні тренди емоційних трансформацій в українському суспільстві. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2017. № 4. С. 37–52.
6. Зорин А. Появление героя. *Из истории русской эмоциональной культуры конца XVIII – начала XIX века*. Москва. 2016. 568 с.
7. Кияненко К. Парадигмы социального знания и обоснования в архитектуре. *Социологические исследования*. 2018. № 9. С. 30–39.
8. Кравченко С. Новации в социологическом знании: по итогам XIII конференции ЕСА. *Социологические исследования*. 2018. № 2. С. 18–24.
9. Симонова О. Изучение эмоций как область междисциплинарной интеграции: история и социология в поисках объяснения «эмоционального поворота». К выходу русского перевода книги Яна Плампера «История эмоций». *Социологическое обозрение*. 2018. Т. 17. № 3. С. 356–378.
10. Список Капітоліїв США. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 08.04.2020).
11. Яременко І. Архітектурна стилістика нової забудови в пострадянських республіках. *Проблеми*

теорії і історії архітектури України. 2019. № 19. С. 62–75.

12. Hofstadter R. *The American Political Tradition and the Man Who Made It*. New York. 1989. 493 p.

REFERENCES:

1. Gropius V. (2017) *Krug totalnoj arhitektury*. [The Scope of Total Architecture]. Moskva. 208 s.
2. Dzhenks Ch. (1985) *Yazyk arhitektury postmodernizma*. [The Language of Post-Modern Architecture]. Moskva. 138 s.
3. Dudina V. (2018) *Ot panoptikona k panspektromu: cifrovye dannye i transformaciya rezhimov nablyudeniya*. [From panopticon to panspectron: digital data and transformation of surveillance regimes]. *Sociologicheskie issledovaniya*. № 11. S. 17–26.
4. Zamyatin D. (2019) *Postgorod: vobrazhaemye kartografii i politiki sopostranstvennosti*. [Post-City: Cartographies of Imagination and Co-spatiality Politics]. *Sociologicheskoe obozrenie*. T. 18. № 1. S.9–35.
5. Zlobina O (2017) *Lantsiuhy rozcharuvan: suchasni trendy emotsiinykh transformatsii v ukrainskomu suspilstvi*. [Chains of Disappointments: the Modern Trends of Emotional Transformations in Ukrainian Society]. *Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh*. № 4. S. 37–52.
6. Zorin A. (2016) *Poyavlenie geroya. Iz istorii russkoj emocionalnoj kultury konca XVIII – nachala XIX veka*. [The Appearance of the Hero: From the History of Russian Emotional Culture in the Late XVIII – Beginning of the XIX Century]. Moskva. 568 s.
7. Kiyanencko K. (2018) *Paradigmy socialnogo znaniya i obosnovaniya v arhitekture*. [Paradigms of social knowledge and validation in architecture]. *Sociologicheskie issledovaniya*. № 9. S.30–39.
8. Kravchenko S. (2018) *Novacii v sociologicheskome znanii: po itogam XIII konferencii ESA*. [Innovations in sociological knowledge: a summary of 13th conference of ESA]. *Sociologicheskie issledovaniya*. № 2. S. 18–24.
9. Simonova O. (2018) *Izuchenie emocij kak oblast mezhdisciplinarnoj integracii: istoriya i sociologiya v poiskah obyasneniya «emocionalnogo povorota»*. (K vy'khodu russkogo perevoda knigi Yana Plampera «Istoriya e'moczij»). [The Study of Emotions as an Area of Interdisciplinary Cooperation: The History and Sociology of Emotions in the Search for the Explanation of «Emotional Turn» (On the Russian Translation of the Jan Plamper's The History of Emotions)]. *Sociologicheskoe obozrenie*. T. 17. № 3. S.356–378.
10. Spysok Kapitoliiiv SshA. [List of the Capitols of USA]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 08.04.2020).
11. Yaremenko I. (2019) *Arkhitekturna stylistyka novoi zabudovy v postradianskykh respublikakh*. [Architectural Stylistics of Modern Building Development in Postsoviet Republics]. *Problemy teorii i istorii arhitektury Ukrainy*. № 19. S. 62–75.
12. Hofstadter R. (1989) *The American Political Tradition and the Man Who Made It*. New York. 493 p.

Aesthetics of architecture in the creation of political communities: emotions, style, integration

Khoroshylov Oleg Yurievich

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Political Science
Odesa I. I. Mechnikov National University
Dvoryanska st., 2, Odessa, Ukraine

The article is highlighted the experience of using architecture's aesthetics in the complex methods of integration of political communities. The topicality of the chosen topic is substantiated by the contradictions of the processes of reintegration and re-socialization which is taking place within the Ukrainian political community and the controversial reactions of different population groups to them.

The purpose of the article is to reveal the potential impact of architectural decisions of government buildings and their ensembles on the formation of emotional matrices of members of the political community, the reliability of broadcasting of government messages to political interaction participants. The processes of national building was revealed as a creation of «imagined community», based on collective patterns of perception and interpretation of social reality.

The research has been conducted within the framework of the methodology of political constructivism and corresponds to the trend of «emotional turn» in modern social science. The interdisciplinary nature of the research is ensured by the use of data from cultural studies, social psychology, theory of architecture, semiotics, etc.

The aesthetic compositions of government buildings have been interpreted as a powerful channel of information transmission from the elite to subordinates and an effective means of socializing members of the political community. It is substantiated the thesis about the validity of interpreting the symbolism of architecture of government buildings as a kind of political text. The purposeful using of the aesthetics of architecture is attributed to the author of the soft technologies of community integration, which provide legitimization of power of the ruling elite and standardization of behavioral reactions of participants of social interaction. It has been tested and proved the prospect of using the cyber-observation technique as one of the means of acquiring empirical material and verifying theoretical postulates on research problems. There are revealed positives and shortcomings of application of the cyber-ethnography technique in conducting case-studies in the field of political science.

It is covered the experience of aesthetics of government buildings by the US elite to socialize new generations at the level of individual subjects of the federation and at the national level as a whole. It was notified, that such aesthetical elements of governmental buildings were used by power-holders as the techniques for the creation of a picture of the common past and strengthening of the common value's system. This cultural framework applies for further legitimization of political regimes and socialization of young members of national community.

It is revealed the specific features of the process of reconceptualization of the political community in modern Ukraine. The author lays special emphasis on co-existence of different models of historical memory in Ukraine. There is offered directions of correction of the content of the policy of resocialization and reintegration of citizens carried out in the country with the use of aesthetic tools of architecture. It is argued that the adoption of the aesthetic concept of (re) socialization of members of the political community based on the ideas of secular republicanism is acceptable for such crisis communities as the Ukrainian one.

Key words: political communities, political aesthetics, architecture, emotions, identity, integration, style.